

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 23 Δεκεμβρίου 2017

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

Εργαζόμαστε πιέζοντας τα πλήκτρα ενός υπολογιστή, συντάσσουμε e-mail και όχι πια επιστολές, στέλνουμε ατελείωτα γραπτά μηνύματα (SMS). Η μικρότερη σημείωση ή μία διεύθυνση βρίσκει αμέσως τη θέση της στη μνήμη του κινητού αντί για τα λευκά φύλλα της ατζέντας. Αλήθεια, μήπως τελικά τα μόνα χειρόγραφα που συντάσσουμε πλέον είναι τα σύντομα σημειώματα πάνω στα γνωστά post it; Αν η απάντηση είναι θετική, τότε μάλλον συμμετέχουμε και εμείς στη διαδικασία σταδιακής εξαφάνισης της παραδοσιακής γραφής, η οποία δεν σχετίζεται μόνο με την απώλεια δραστηριοτήτων που πλέον θεωρούνται «ξεπερασμένες» ή, για την ακρίβεια, «αρχαίες», όπως οι επιστολές, αλλά και με τη μετάβαση από ένα συγκεκριμένο τρόπο επικοινωνίας σε έναν άλλο, τεχνολογικά εξελιγμένο, γρήγορο, εύκολο. Και ίσως **επίφοβο**, αφού σε ορισμένες περιπτώσεις η αντικατάσταση της γραφής σε χαρτί ευθύνεται για τη μειωμένη ικανότητα γλωσσικής έκφρασης και αναλυτικής σκέψης.

Καθώς η ηλεκτρονική κουλτούρα βασίζεται στο γραπτό λόγο, η γραφή ως πρακτική βρίσκεται εμφανώς στη δύση της. Αλλάζουν οι μορφές των γραπτών -πολλοί νέοι γράφουν με κεφαλαία-, η αλφάβητος αλλοιώνεται με τη χρήση των emoticons (γραφικών που δηλώνουν συναισθήματα) και άλλων συμβόλων, νέες μορφές γραπτής επικοινωνίας έχουν κάνει την εμφάνιση τους. Μπορεί τα SMS, το chat ή τα blogs να είναι και αυτά γραπτά, ωστόσο πρόκειται για μορφές που οδηγούν στην υπερβολική απλούστευση, στη συγχώνευση διαφορετικών συμβόλων και στην άρνηση των αυστηρών κανόνων της ορθογραφίας και της σύνταξης.

Σχετικό με τις παραπάνω απόψεις είναι και ένα πρόσφατο άρθρο της αγγλικής εφημερίδας «The Guardian» που αναφέρεται στην όλο και πιο εμφανή ανάμεσα στους νέους αδυναμία έκφρασης στο χαρτί, καθώς και στη σταδιακή εξαφάνιση της χρήσης του γραπτού λόγου, είτε ως πρακτικής ικανότητας είτε ως μέσου στοχασμού και συγκρότησης της σκέψης. Η χειρόγραφη μορφή διατύπωσης χρησιμοποιείται μόνο για... υπογραφές ενώ υπάρχει μια ανοχή προς ασύμβατους τρόπους γραφής. Όσον αφορά τα ίδια τα κείμενα, τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο **περίπλοκα**: «Ένας πραγματικός "σεισμός", ο γραπτός λόγος ως απόδειξη της εκπαίδευσης δε φαίνεται να νοιάζει πια τη νέα γενιά». Τις επιπτώσεις της βραχύλογης διατύπωσης στην ποιότητα του λόγου εντοπίζει και ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Αθηνών, Γεώργιος Μπαμπινιώτης: «Υπάρχει μια τάση για μια ανεπεξέργαστη γραφή, μη προσεγμένη, μη επιμελημένη, φτωχή από πλευράς επιλογής λέξεων, γεγονός που υποβιβάζει το κείμενο» αναφέρει ο γνωστός καθηγητής Γλωσσολογίας «και αυτό παρατηρείται στον τηλεγραφικό, τον

«χασματικό» λόγο, όπως θα λέγαμε, αφού χαρακτηρίζεται από παραλείψεις, με επιπτώσεις στην ποιότητα της επικοινωνίας και στον τρόπο σκέψης».

Ωστόσο, δε σημαίνει ότι όποιος γράφει απευθείας στον υπολογιστή χάνει τελικά και την επαφή με τη σωστή έκφραση. «Η οθόνη δεν απειλεί την ικανότητα στοχασμού και ορθής χρήσης του λόγου όταν κανείς σκέφτεται, επεξεργάζεται, επιμελείται ένα κείμενο, ακόμη και αν αυτό συντάσσεται απευθείας ηλεκτρονικά» θεωρεί ο κύριος Μπαμπινιώτης, που εντοπίζει την κύρια επίπτωση από την έλλειψη της χειρόγραφης έκφρασης στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της κάθε γραφής ο οποίος θυσιάζεται πάνω στο φωτεινό πίνακα του υπολογιστή. «Με την ηλεκτρονική γραφή χάνονται η προσωπικότητα, το ύφος και η φυσιολογία της γραφής του καθενός. Ο χειρόγραφος λόγος είναι σαν τα δαχτυλικά αποτυπώματα. Στον υπολογιστή όλοι γράφουμε το ίδιο, υπάρχει μια ισοπέδωση της γλωσσικής μορφής μας. Για αυτό πολλοί διανοούμενοι εξακολουθούν να γράφουν με το χέρι».

Σε κάθε περίπτωση, οι εφαρμογές της τεχνολογίας τείνουν να μετατρέψουν τον χειρόγραφο λόγο σε νοσταλγική θύμηση του παρελθόντος. Ποιες θα είναι οι πραγματικές επιπτώσεις από αυτή την **αδιαμφισβήτητη** αλλαγή στον τρόπο γραφής; «Θα το μάθουμε στα επόμενα δέκα χρόνια» είναι η **λακωνική** απάντηση του καθηγητή Ραφαέλε Σιμόνε.

(διασκευασμένο άρθρο από τον περιοδικό τύπο)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Στο κείμενο γίνεται λόγος για τη διαμόρφωση ενός νέου γλωσσικού κώδικα στο γραπτό λόγο, άκρως επηρεασμένου από τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών. Σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων να περιγράψετε τα βασικά χαρακτηριστικά της γλώσσας αυτής.

Μονάδες 10

A2. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό**, για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη **Λάθος**, για τη λανθασμένη.

α. Στον υπολογιστή υπάρχει μια ομογενοποίηση της γλωσσικής γραφής.

β. Τα emoticons έχουν αντικαταστήσει τη γλώσσα.

γ. Τα sms, το chat ή τα blogs αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα σύγχρονου γραπτού λόγου.

δ. Η οθόνη του υπολογιστή εμποδίζει την ικανότητα ορθής σκέψης και διατύπωσης.

ε. Οι πραγματικές επιπτώσεις του ηλεκτρονικού τρόπου γραφής είναι ήδη εμφανείς.

Μονάδες 10

2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B.1 Να γράψετε 2 τίτλους για το κείμενο, έναν αναφορικό κι έναν συνοποδηλωτικό.

Μονάδες 5

B2. Ποια είναι η δομή και ποιος ο τρόπος ανάπτυξης της β' παραγράφου του κειμένου;

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε την ετυμολογία των παρακάτω λέξεων του κειμένου και να σχηματίσετε μια νέα παράγωγη σύνθετη λέξη από το κάθε συνθετικό: επιστολές, συμμετέχουμε, αντικατάσταση, εφημερίδα, επεξεργασία

Μονάδες 10

B4. Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις διαρθρωτικές λέξεις που συμβάλλουν στη συνοχή και να επισημάνετε τη νοηματική σχέση που αυτές δηλώνουν.

Μονάδες 3

B5. Να γράψετε ένα συνώνυμο για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ξεπερασμένες, εξελιγμένο, επίφοβο, περίπλοκα, αδιαμφισβήτητη, φυσιογνωμία, λακωνική.

Μονάδες 7

Γ. Σε μια σχολική εκδήλωση, ως διευθυντής του σχολείου να εκφωνήσετε μια ομιλία για τους παράγοντες της γλωσσικής υποβάθμισης καθώς και για το πώς μπορεί να προστατευθεί η γλώσσα (450-500 λέξεις).

Μονάδες 50

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 23 Δεκεμβρίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Είναι γεγονός ότι ο νέος γλωσσικός κώδικας, κυρίως όσον αφορά στο γραπτό λόγο διαμορφώνεται υπό την επίδραση των τεχνολογικών εξελίξεων. Πιο συγκεκριμένα, η επικοινωνία διαμέσου των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και των γραπτών μηνυμάτων ωθεί τη γλωσσική διατύπωση σε διαρκείς συντομεύσεις, με συχνές παραβιάσεις των κανόνων γραμματικής και συντακτικού. Οι απλουστευμένες εκφράσεις, τα αρκτικόλεξα, τα γλωσσικά δάνεια και η χρήση του λατινοελληνικού αλφαβήτου είναι τα κύρια γνωρίσματα της προφορικής, αλλά και γραπτής επικοινωνίας των Νεοελλήνων. Επιπλέον, με χαρακτηριστική ευκολία υιοθετούν νεολογισμούς, καταφεύγουν σε ελλειπτικές διατυπώσεις και παρεκκλίνουν εν γένει από την κοινά αποδεκτή γλωσσική έκφραση.

A2. α. : σωστό
β. : λάθος
γ.: λάθος
δ. :λάθος
ε.: λάθος

B1.(αναφορική λειτουργία): Οι Νέες Τεχνολογίες επιδρούν αρνητικά στη γλώσσα (συνυποδηλωτική λειτουργία): Οι συγγραφείς των post it.

B2. Η δομή της παραγράφου είναι η εξής:

Θεματική πρόταση: «Καθώς η ηλεκτρονική κουλτούρα. . . .στη δύση της.

Σχόλια- Λεπτομέρειες: « Αλλάζουν. . . . της σύνταξης.

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει

Η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση, καθώς στα σχόλια ερμηνεύει πώς προήλθε αυτή η παρακμή της γλώσσας.

B3. επιστολές : επί και στέλλω _ καταστολή
συμμετέχουμε: συν και μετά και έχω _ ανεκτικός
αντικατάσταση: αντί και κατά και στάση _ καθεστώς
εφημερίδας: επί και ημέρα _ ανήμερος
επεξεργασία: επί και εκ και έργο _ συνεργείο

B4. Ορισμένες από τις διαρθρωτικές λέξεις είναι οι εξής:
Και (α' παράγραφο), δηλώνει προσθήκη
Ωστόσο(δ' παράγραφο), δηλώνει αντίθεση
Γι' αυτό (δ' παράγραφο), δηλώνει συμπέρασμα

B5. ξεπερασμένες: παρωχημένες
εξελιγμένο: προηγμένο
επίφοβο: επικίνδυνο
περίπλοκα: συγκεχυμένα
φυσιогνωμία: όψη
αδιαμφισβήτητη: αδιαπραγμάτευτη
λακωνική: επιγραμματική

Γ. Παραγωγή κειμένου- προτεινόμενο σχεδιάγραμμα

Προσφώνηση: Αγαπητοί μαθητές,

Πρόλογος: Αναφορά στην αφορμή εκφώνησης της ομιλίας. Σχολιασμός του προβλήματος της αλλοίωσης της ελληνικής γλώσσας , κυρίως εξαιτίας της εκτεταμένης χρήσης των Νέων τεχνολογιών.

Κύριο θέμα:

Α' Ζητούμενο: Παράγοντες γλωσσικής υποβάθμισης

1.Οι φορείς της εκπαίδευσης : Οι γονείς δεν ενδιαφέρονται για τη γλωσσική αγωγή των παιδιών τους από τη νεαρή ηλικία. Το σχολείο δεν αφιερώνει τον απαιτούμενο χρόνο και δεν εφαρμόζει τις κατάλληλες μεθόδους για τη διδασκαλία της γλώσσας, περιορίζει την κριτική σκέψη των μαθητών με τη μηχανιστική μάθηση, δεν προάγει τον διάλογο.

2.Τα Μ.Μ.Ε. (τηλεόραση, τύπος, ραδιόφωνο, διαδίκτυο) Ακρωτηριάζουν τη γλώσσα με τη χρήση συνθηματικού λεξιλογίου. Ο λόγος λειτουργεί συμπληρωματικά στον ήχο και την εικόνα. Προβάλλουν χαμηλής ποιότητας προγράμματα που δεν εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο και δεν οξύνουν τη φαντασία. Καλύπτουν τον ελεύθερο χρόνο και δεν επιτρέπουν πιο δημιουργικές δραστηριότητες.

3. Η απομάκρυνση του σύγχρονου ανθρώπου από το βιβλίο και η κατασπατάληση του ελεύθερου χρόνου σε μορφές νόθης ψυχαγωγίας, που δεν ευνοούν την επικοινωνία και την ανάπτυξη διαλόγου.

4. Η γενικότερη κρίση της εποχής μας:Οι σχέσεις των ανθρώπων είναι επιφανειακές και η γλώσσα περιορίζεται στο πλαίσιο μια τυπικής επικοινωνίας. Ο παραγκωνισμός των παραδοσιακών αξιών και της παράδοσης και η προσήλωση στα υλικά αγαθά. Η πολιτιστική αλλοτρίωση και παρακμή.

5. Ιδιαίτερος επιζήμια κρίνεται κι η επικοινωνία των νέων μέσω των δικτύων κοινωνικής δικτύωσης, όπου για λόγους συντομίας η γλώσσα αποκτά μια συντομογραφική ελλειπτική απόδοση, με τη χρήση συχνά λατινοελληνικού αλφαβήτου, που ενέχει τις δικές του ολέθριες συνέπειες στην ορθογραφία των λέξεων.

6. Ατυχής είναι, επίσης, η συνήθεια των ενηλίκων να υιοθετούν τους εκφραστικούς τρόπους των νέων σε μια υποτιθέμενη προσπάθεια προσέγγισής τους. Είναι, το δίχως άλλο, σαφές πως οι νέοι θα πρέπει να βρίσκουν στο πρόσωπο των ενηλίκων άρτια γλωσσικά πρότυπα και όχι δικά τους κακέκτυπα.

Μεταβατική παράγραφος: Ακόμη κι αν θεωρήσουμε πως η ίδια η ελληνική γλώσσα δε διατρέχει άμεσο κίνδυνο, είναι αλήθεια ότι η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα η γλωσσική έκφραση πολλών νέων δεν μπορεί παρά να μας θέσει σε εγρήγορση για την όσο το δυνατό καλύτερη προστασία της.

Β' Ζητούμενο: Τρόποι προστασίας της γλώσσας:

1. Η διαφύλαξη και η σωστή εκμάθηση της γλώσσας θα πρέπει να συνιστά βασική επιδίωξη του σχολείου, ήδη από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε οι νέοι που ολοκληρώνουν, τουλάχιστον, την υποχρεωτική εκπαίδευση να έχουν διασφαλίσει μια στερεή και ορθή γνώση του γλωσσικού κώδικα. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό θα χρειαστεί να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας, έστω κι αν αυτό απαιτεί μια νέα προσέγγιση στην οργάνωση της σχολικής ύλης.

2η ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ

2. Η γλωσσική καλλιέργεια απαιτεί, φυσικά, συνειδητή προσπάθεια από το ίδιο το άτομο. Είναι σημαντικό, επομένως, τόσο οι γονείς όσο και οι εκπαιδευτικοί να κατορθώσουν έγκαιρα να βοηθήσουν τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν την εξέχουσα σημασία που έχει η άρτια γνώση της μητρικής γλώσσας. Καίρια ως προς αυτό είναι η μετάδοση του μηνύματος μέσω του προσωπικού παραδείγματος των προσώπων που συμμετέχουν στην εκπαίδευση των νέων.

3. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης θα πρέπει να αξιοποιήσουν την ισχυρή επίδραση που ασκούν στους νέους για να προωθήσουν ορθά γλωσσικά πρότυπα. Προκειμένου, ωστόσο, να το επιτύχουν αυτό οφείλουν να αναβαθμίσουν σημαντικά το επίπεδο γλωσσικής έκφρασης τόσο των δημοσιογράφων και παρουσιαστών όσο και αυτό του εκφερόμενου λόγου στις ψυχαγωγικές εκπομπές. Συνάμα, θα είναι ιδιαίτερα σημαντική η συμβολή τους, αν δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στη διάδοση πνευματικών έργων υψηλής γλωσσικής ποιότητας από τη λογοτεχνική και θεατρική μας παράδοση.

4. Η πανεπιστημιακή κοινότητα, με τη συνδρομή γλωσσολόγων και τη σύμπραξη της πολιτείας, θα πρέπει να αντιμετωπίσει πιο οργανωμένα την απόδοση ξένων γλωσσικών όρων στα νέα ελληνικά είτε με τη χρήση αντίστοιχων ελληνικών λέξεων είτε με τη δημιουργία νέων.

5. Το Υπουργείο Παιδείας οφείλει να αξιοποιήσει τόσο τις υπάρχουσες βιβλιοθήκες των σχολείων όσο και τις δυνατότητες του διαδικτύου, για να προωθήσει την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων. Η επαφή των νέων με την πεζογραφία και την ποίηση μπορεί να ενισχυθεί σημαντικά, αν με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, το πολύτιμο πνευματικό αυτό υλικό παρουσιαστεί στους νέους με πιο ελκυστικό τρόπο.

6. Οι πνευματικοί δημιουργοί του τόπου μας θα πρέπει να επιχειρήσουν ανοίγματα προς το νεανικό κοινό είτε με τη βοήθεια του διαδικτύου, είτε μέσω της τηλεόρασης, είτε με πιο ενεργή συμμετοχή στις σχολικές εκδηλώσεις. Η δύναμη του λογοτεχνικού λόγου, αλλά και η αξία των νοημάτων του, μπορούν να συγκινήσουν τη νέα γενιά, όπως το έκαναν και σε παλαιότερες εποχές.

7. Η πολιτεία οφείλει, σε κάθε περίπτωση, να στηρίζει έμπρακτα τις προσπάθειες ανάδειξης και διάδοσης του ελληνικού λόγου, ώστε να συνεχιστεί η εμβριθής μελέτη του, αλλά και να ενισχυθεί το κύρος της γλώσσας μας τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση, διατύπωση συμπερασμάτων, προτροπής για το μέλλον.

Επιφώνηση: Σας ευχαριστώ που με ακούσατε.